„Zonder élan en geestdrift" in Nieuwe Rotterdamse Courant (31 mai 1955)

Légende: Op 31 mei 1955 vestigt het liberale dagblad Nieuwe Rotterdamsche Courant zijn lezers om met zijn overhaaste enthousiasme over de discussies van de Ministers van de Buitenlandse Zaken van de zes lidstaten van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) van de volgende dag van Messina, te ophouden.

Source: Nieuwe Rotterdamsche Courant. 31.05.1955. Rotterdam. "Zonder élan en geestdrift".

Copyright: (c) NRC Handelsblad
Nieuwe Rotterdamse Courant, 1971

URL:
http://www.cvce.eu/obj/zonder_elan_en_geestdrift_in_nieuwe_rotterdamse_courant_31_mai_1955-nl-a895bda8-dc13-43fa-b12e-ab3259ae5a70.html

Date de dernière mise à jour: 19/10/2023

Zonder élan en geestdrift

De integratie van Europa is een onderwerp, dat de laatste tijd enigszins stiefmoederlijk is behandeld, ook door de openbare mening in de betrokken landen. Hoe wond men zich, nog geen anderhalf jaar geleden, op over de Europese Politieke Gemeenschap en over de vraag, wat er voorrang moest hebben: de politieke dan wel de economische integratie! En hoe weinig hoort men er thans over spreken, ja hoe academisch doet een dergelijk debat thans aan!

Frankrijks verwerping van de supranationale Europese Defensiegemeenschap (E.D.G.) in Augustus van het vorig jaar is de klokslag ener werkelijkheid geweest, die het spookachtig festijn der integrandi uiteenjoeg. Maar hier waren het, in tegenstelling tot de sprookjes, de goede — zij het niet steeds practische — feeën die verjaagd werden en hier was het niet een „eind goed al goed" dat de klokslag aankondigde. Daarna is er een stilte gevallen over het werk der integratie, een stilte die groter werd naarmate andere gebeurtenissen — Ruslands grotere schappelijkheid, het naderende viermogendhedengesprek — de aandacht vroegen.

Maar de noodzaak der integratie blijft onveranderd bestaan. Zij bestaat niet bij de gratie van het Russische gevaar. Zij is een immanent gebod: ook zonder Russisch gevaar zou de eenwording van Europa — althans de economische eenwording — een noodzaak zijn. Want zonder Europese eenheidsmarkt blijven de nationale economieën produceren voor te kleine afzetgebieden. Hun goederen blijven dus duur, hun levensstandaard laag, hun productiviteit gering, vergeleken met die van de Amerikaanse — en (wie weet?) over honderd jaar die van de Russische — economie. Inmiddels heeft de in Amerika reeds ingevoerde automatisering van het productieproces — alleen mogelijk in voor millioenen afnemers werkende industrieën — de kloof tussen Amerika en Europa nog weer groter gemaakt.

Het Strekt de staatslieden van de Beneluxlanden dan ook tot eer, dat zij niet bij de pakken zijn gaan neerzitten, doch na voltooiing van de politiek-militaire onderbouw van de Westelijke samenleving, belichaamd in N.A.V.O. en W.E.U., weer zijn gaan denken over het absolute imperatief van de integratie van Europa. Het resultaat van dit denkwerk is een memorandum, dat door de ministers van buitenlandse zaken van België, Nederland en Luxemburg is voorgelegd aan de regeringen van Duitsland, Frankrijk en Italië en op de bijeenkomst van deze zes, die morgen in Messina begint, besproken zal worden.

Het memorandum draagt de kentekenen van een compromis tussen de opvattingen van de ministers Spaak en Beyen. Enerzijds bepleit het een voortgezette integratie per sector. De kolen- en staalindustrieën zijn reeds sinds 1952 geïntegreerd in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (E.G.K.S.) in Luxemburg. Thans moet getracht worden andere sectoren — en het memorandum noemt het vervoerswezen, de energievoorziening en in het bijzonder de atoomenergie — te integreren. In het midden wordt gelaten, of deze integratie moet geschieden onder het bestuur van de reeds bestaande Hoge Autoriteit van de E.G.K.S. dan wel of er hiervoor aparte gezagsorganen moeten worden geschapen.

Tegen deze zogenaamde sectorsgewijze aanpak van het probleem heeft minister Beyen steeds bezwaren gehad. Zij liggen dan ook voor de hand: men zou weldra een aantal Hoge Autoriteiten hebben, die elkaar voortdurend in de haren zouden zitten. Immers die sectoren zijn niet scherp van elkaar te scheiden. Men zou onophoudelijk met competentiegeschillen te kampen hebben. Bovendien zou men een overvloed aan bureaucratische apparaten krijgen. Alles pleit er dus voor om de verdere integratie onder het gezag van de Hoge Autoriteit te Luxemburg te houden.

Daar Zelfs dan zou dit volgens de Nederlandse gedachtengang het spannen van de wagen vóór het paard betekenen. Vandaar dat het kennelijk door minister Beyen geinspireerde deel van het memorandum de integratie over de hele linie wil aanpakken, nl. door een geleidelijke vermindering van tarieven en quantitatieve invoerbeperkingen, teneinde langs deze weg te komen tot een douane- en tarief unie tussen de zes landen.

Deze gedachtengang moge juist zijn — het ziet er niet naar uit dat hij voorlopig enige kans maakt door alle zes landen als practisch uitvoerbare mogelijkheid aanvaard te worden. Het is vooral de Franse regering die, met het oog op 's lands veelal verouderd en derhalve zwaar beschermd economisch apparaat, zich niet tot

een dergelijk programma zal kunnen binden. De steun van Duitse en en Italiaanse zijde zal, naar verwacht kan worden, ook niet meer dan academisch zijn.

In dit licht bezien, rijst de vraag of de sectorsgewijze integratie toch niet de onder de thans heersende omstandigheden meest practische aanpak is. Het is vooral op het gebied van de energie — en in het bijzonder de atoomenergie — dat het gerechtvaardigd schijnt enige illusies te koesteren. De vervoerssector reeds lijkt te zeer verweven met allerlei reeds lang gevestigde nationale en particuliere belangen. De ontwikkeling der atoomenergie daarentegen staat in Europa nog in de kinderschoenen, d.w.z. grotendeels nog in het experimentele stadium. Een integratie zou hier geen of nauwelijks gevestigde belangen kwetsen.

Daarnaast is het zonneklaar, dat geen der zes landen op zichzelf groot of rijk genoeg is een volslagen programma tot industriële verwerking van atoomenergie tot uitvoering te brengen. Dit op zichzelf zou reeds tot samengaan moeten dwingen. En tenslotte bevinden zich de atoominstallaties in Europa zich alle (of bijna alle) in staatshanden. Dit betekent, dat althans het aantal belangen, dat met deze integratie gemoeid is, beperkt is.

Het is niet te verwachten, dat in Messina principiële beslissingen zullen vallen. Men zal eerder de voorstellen verwijzen naar de „Europese conferentie", die volgens de Beneluxgedachtengang bijeengeroepen moet worden om de gehele integratieproblematiek te bespreken en zelf zich beperken tot taakstelling en samenstelling van deze conferentie. Uit het feit, dat tot deze conferentie ook andere landen dan de zes uitgenodigd zullen worden, zou men kunnen opmaken, dat men ten aanzien van verdere stappen naar integratie niet onvoorwaardelijk vasthoudt aan het beginsel van de supranationaliteit. Dat zou trouwens alleen al met het oog op de Franse binnenlandse constellatie vrij onrealistisch zijn.

Deze gehele overgang van het integratieproces van het principiële naar het practisch en politiek bereikbare wordt gekenmerkt door het heengaan van Monnet, de voorzitter van de Hoge Autoriteit der E.G.K.S. en de grote drijfkracht achter de integratie. Monnet heeft zich te pletter gelopen tegen de zogenaamde „realisten", die tragischerwijze tevens zijn eigen landgenoten waren. Het moge zo zijn, dat zijn ontslagaanvrage van November jl. te zeer aan een illusie (nl. dat hij ooit in de Franse politiek een rol zou kunnen spelen) ontsproten is en dat aan de intrekking van deze aanvrage evenzeer vóór alles politieke motieven ten grondslag hebben gelegen, kortom, het moge zo zijn dat Monnet te zeer staatsman en te weinig toegewijd vakman is geweest — het is een feit, dat met zijn heengaan een periode in de Europese integratie afgesloten wordt, die gekenmerkt werd meer door geestdrift en élan dan door de koude berekening. René Mayer, die hoogstwaarschijnlijk tot Monnets opvolger benoemd zal worden, moge overtuigd voorstander van de integratie zijn, hij is te zeer politicus (hij wil immers Frans kamerlid blijven!) dan dat hij élan en geestdrift voor deze zaak zal weten te wekken. Het zal nu moeten blijken of het ook zonder élan en geestdrift kan.